

Naslov članka/Article:

Interesne dejavnosti in obvezne izbirne vsebine kot promocija šole ter izziv za dijake in učitelje

Extracurricular and Compulsory Elective Activities As School Promotion and a Challenge for Students and Teachers

Avtor/Author:

Jože Bogataj, Silvija Hajdinjak Prendl in dr. Tatjana Novak

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vodenje v vzgoji in izobraževanju 39, 1/2018, letnik 16

ISSN 1581-8225 (tiskana izdaja)

ISSN 2630-421x (spletna izdaja)

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2018

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vodenje-v-vzgoji-in-izobrazevanju/>

Interesne dejavnosti in obvezne izbirne vsebine kot promocija šole ter izziv za dijake in učitelje

Jože Bogataj

Gimnazija Škofja Loka

Silvija Hajdinjak Prendl

Dvojezična srednja šola Lendava

Tatjana Novak

Šolski center za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana

Interesne dejavnosti in obvezne izbirne vsebine so sestavni del predmetnikov izobraževalnih programov gimnazij ter srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja. Vsebujejo obvezni del in dejavnosti, ki jih dijaki lahko prosto izberejo sami. V srednjih strokovnih programih je v času šolanja interesnim dejavnostim namenjenih 352 ur, v gimnazijah 300, v srednjih poklicnih programih 160, v programih poklicno-tehniškega izobraževanja in nižjega poklicnega izobraževanja pa 96. Prispevek na primeru treh srednjih šol opredeljuje vlogo interesnih dejavnosti in obveznih izbirnih vsebin z vidika promocije šole ter kaj te pomenijo za dijake, starše in učitelje. Za šole, sodelujoče v raziskavi, smo prikazali posnetek stanja z navedenimi dejavnostmi, ki jih izvajajo šole. Ker nas je zanimalo, kako te dejavnosti vplivajo na predstavitev šole, smo anketirali dijake in opravili intervjuje z učitelji in starši. Raziskava je pokazala, da so interesne dejavnosti in obvezne izbirne vsebine pomemben del izobraževalnega programa, ki dijakom omogoča, da razvijajo veščine in spretnosti ter se dodatno neformalno izobražujejo, obenem pa šoli ponuja možnost, da izvaja tudi tiste dejavnosti in vsebine, za katere meni, da pripomorejo k promociji za vpis bodočih dijakov.

Ključne besede: vodenje, interesne dejavnosti in obvezne izbirne vsebine, srednje strokovne šole in gimnazije, promocija

Uvod

Šola je pedagoško in organizacijsko odgovorna za izvedbo obveznih izbirnih vsebin (OIV) in interesnih dejavnosti (ID). Te so sestavni del javno veljavnih srednješolskih izobraževalnih programov.

OIV opredeljuje 33. člen Zakona o gimnazijah,¹ ki pravi, da so to dejavnosti, ki jih šola ponuja dijakom z veliko avtonomije, izvaja pa praviloma v strnjeni obliki. Zato ne smejo biti niti predmeti, niti nadomestilo za pouk, niti s strogim učnim načrtom omejene dejavnosti. OIV so okvirno opredeljene in se delijo na obvezne vsebine (obvezne za vse in obvezne za tip gimnazije) in izbirne vsebine (vsebine, med katerimi dijak prosto izbira).

ID so sestavni del predmetnikov za izobraževalne programe nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja, srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja. Njihov namen je razbremeniti dijake od šolskega pouka, pomenijo pa med drugim enega od načinov za razširjanje in poglobljanje splošnega in posebnega znanja, na eni strani povezanega s cilji programov, ki jih izvaja šola, na drugi pa s spoznanji o socialnem okolju, v katerem šola deluje. Z ID dijakom hkrati omogočimo, da odkrivajo tudi področja, ki niso opredeljena s programom, po katerem se izobražujejo, spoznavajo lahko svoje talente, jih razvijajo in ohranjajo svoje posebnosti oziroma različnost. Z možnostjo proste izbire med posameznimi dejavnostmi naj bi se spreminjala tudi odnos dijaka do dela in njegova odgovornost za lastne odločitve. ID izvajamo kot vsebinske sklope v čim bolj strnjeni obliki in ne kot razporejene ure v okviru urnika. Dijaki na podlagi programske ponudbe šole, ki je sestavni del njenega letnega delovnega načrta, svobodno izbirajo med posameznimi ponujenimi dejavnostmi. Šole z letnim delovnim načrtom opredelijo konkretne interesne dejavnosti, pri tem pa morajo vsaj v predpisanem najmanjšem obsegu obvezno načrtovati tiste vsebine, ki so določene v okviru obveznega dela.

Za izvajanje izbirnih vsebin Zavod Republike Slovenije za šolstvo vsako leto pripravi Katalog programov zunanjih izvajalcev obveznih izbirnih vsebin in interesnih dejavnosti za naslednje šolsko leto. Izvajanje OIV in ID se financira v skladu s Pravilnikom o metodologiji financiranja izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva² v obsegu in vrednosti v skladu z normativi in standardi.

Srednje šole vpisujemo dijake, ki šolo največkrat izberejo glede na njeno dodatno ponudbo, kot so npr. nadstandardne ekskurzije, izbirne vsebine v obliki krožkov, projekti in izmenjave itd., kar

¹ *Uradni list Republike Slovenije*, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo, 68/17 in 6/18 – Z10-1.

² *Uradni list Republike Slovenije*, št. 107/12 in 56/17.

pomeni, da mora biti šola glede na druge šole v regiji ali občini s ponudbo dodatnih dejavnosti konkurenčna. Ker bi radi ugotovili, katere dejavnosti so tiste, ki so za bodoče dijake zanimive in šoli prinašajo dodano vrednost, smo se odločili, da preučimo področje OIV in ID, ki za šolo pomenijo promocijo, privabljajo dijake in lahko pripomorejo k večjemu vpisu.

Namen raziskave:

1. vzpostaviti in urediti sistem ponudbe interesnih dejavnosti in obveznih izbirnih vsebin na šoli;
2. učinkovita predstavitev interesnih dejavnosti in obveznih izbirnih vsebin kot dodana vrednost šole.

Cilji raziskave:

- pregled zakonodajnega okvira;
- analiza stanja na področju interesnih dejavnosti in obveznih izbirnih vsebin v šolah ter primeri dobrih praks;
- pridobitev povratne informacije dijakov in učiteljev o kakovosti, uporabnosti, zanimivosti interesnih dejavnosti in obveznih izbirnih vsebin;
- oblikovanje internega koncepta ponudbe interesnih dejavnosti in obveznih izbirnih vsebin v povezavi s promocijo šole;
- ugotoviti, katere interesne dejavnosti so pri vpisu na posamezno šolo ključne;
- oblikovanje internega koncepta promocije interesnih dejavnosti in obveznih izbirnih vsebin na šoli.

Popis prakse (pregled stanja) na šolah

V gimnazijah in srednjih strokovnih šolah izvajamo programe OIV in ID v skladu z zakonskimi okviri, ki določajo obvezne vsebine in so sestavni del izobraževalnih programov. Del vsebin pa je namenjen prosti izbiri dijakov, in tu so šole pri ponudbi dejavnosti lahko bistveno bolj fleksibilne, saj lahko nanjo vplivajo pobude dijakov, staršev, učiteljev, vodstva. Prav tako se vsaka šola odloči, kako bo izvajala izbirne vsebine. Možnosti sta dve: skozi vse šolsko leto ali strnjeno v obliki tedenskih projektnih dni. Posebnega pravila ni, saj je dinamika odvisna od notranje organizacije dela na posamezni šoli.

Vsaka od treh šol, ki so sodelovale pri raziskavi OIV in ID, je na svojem področju posebna, vsem pa so skupni določeni zakonski okviri ter izobraževalni programi, ki jih izvajajo. Šola 1 izvaja

izključno program gimnazije, Šola 2 programe gimnazije ter srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja, Šola 3 pa programe srednjega strokovnega in tehniškega izobraževanja. V nadaljevanju bomo predstavili prakso na vseh treh šolah.

Šola 1

Obvezne izbirne vsebine so sestavni del učnega programa, dijakom in dijakinjam pa omogočajo, da ob rednem splošnoizobraževalnem programu izrazijo ustvarjalnost in nadgradijo znanje na različnih področjih. Vsak dijak gimnazije mora do konca pouka v šolskem letu opraviti program obveznih in izbirnih vsebin (OIV), kot ga v skladu z veljavno zakonodajo oblikuje in pripravi šola.

V šolskem letu morajo dijaki 1., 2. in 3. letnika opraviti 90 ur, dijaki 4. letnika pa 30 ur iz obveznega in izbirnega programa. Dijaki s statusom športnika, glasbenika ali raziskovalca morajo opraviti le obvezni del OIV.

(A) *Vsebine, ki jih načrtuje šola in so obvezne za vse dijake (evidenco prisotnosti vodi razrednik ali organizator programa):*

- trije športni dnevi (35 ur za dijake 1., 2. in 3. letnika);
- kulturno-umetniške vsebine (15 ur);
- vzgoja za družino, mir in nenasilje (15 ur);
- zdravstvena vzgoja s tečajem prve pomoči in zdravniškim pregledom (15 ur za dijake 3. letnika);
- državljanska kultura (15 ur za dijake 2. in 3. letnika);
- knjižnično-informacijsko znanje (15 ur za dijake 2. letnika);
- kulturno-umetniške vsebine s področja likovne in glasbene vzgoje (15 ur za dijake 1. letnika, do 35 ur za dijake programa klasična gimnazija).

Posebnost v programu (za določeno smer):

- dvodnevna narodna izmenjava;
- enotedenska mednarodna izmenjava in dvodnevni tabor;
- dvodnevni športni tabor;
- arheologija (za dijake v programu klasične gimnazije, 15 ur).

(B) *Izbirne vsebine po programu šole (interni katalog) – dijakova prosta izbira.*

(B1) *Izbirni program, ki ga pripravljajo profesorji šole in zunanji izvajalci (potrdilo o opravljenem programu napiše mentor ali zunanji izvajalec):*

- začetni in nadaljevalni tečaji tujih jezikov;
- eksperimentalno delo, terensko delo;
- športni tečaji, športna tekmovanja in športni tabori;
- strokovne in projektne ekskurzije po Sloveniji in v tujino;
- likovne in računalniške delavnice;
- maturantska ekskurzija;
- tečaj cestnoprometnih predpisov za dijake 3. in 4. letnika;
- maturantske plesne vaje.

(B2) *Interesne dejavnosti* (sodelovanje je brezplačno, potrdilo o opravljenem programu napiše mentor ali inštruktor):

- priprava na tekmovanja v znanju na različnih predmetnih področjih;
- dejavnosti v nacionalnih projektih ASP Unescove mreže šol v Sloveniji;
- raziskovalne naloge iz projekta Gibanja znanost mladini;
- program MEPI – mednarodno priznanja za mlade;
- sodelovanje v mednarodnih programih (Erasmus+);
- sodelovanje v ekipah šolskega športnega društva;
- Ta prstjen – gimnazijska gledališka skupina;
- gimnazijski mladinski mešani pevski zbor;
- Eko klub – gimnazijski ekološki klub;
- filmski krožek Glejmo dobre filme;
- gimnazijska navijaška skupina;
- prostovoljno socialno delo;
- šolsko glasilo *Tret' štuk*;
- literarni projekt Obiski;
- dijaška skupnost;
- tečaj CPP;
- drugo.

(B3) *Mednarodni projekti in mednarodno sodelovanje in izmenjave* (potrdilo o opravljenem programu napiše mentor projekta):

- Himmelev Gymnasium, Roskilde, Danska;
- Joachim Hahn Gymnasium, Blaubeuren, Nemčija;
- Truro School, Truro, Velika Britanija (tudi v okviru programa MEPI);
- Bundesoberstufenrealgymnasium (BORG) Spittal, Avstrija;

- IES Antonio Machado, Alcalá de Henares, Španija;
- Taborske soukrome gymnasium, Tabor, Češka republika;
- Zemunska gimnazija, Zemun, Srbija;
- sodelovanje v mednarodnih projektih ASP Unescove mreže šol.

(c) *Izbirni program – dijakova prosta izbira* (mentor ali trener izpolni napotnico, ki jo dijak dobi pri razredniku). Dijak si lahko iz izbirnega programa C pridobi največ 40 ur letno, in sicer:

- pri zunanjih izvajalcih, ki so za to pooblaščen (jezikovne in druge šole, društva);
- v drugih ustanovah (glasbena šola, gledališki in filmski abonmaji, športna društva, delo v planinski, taborniški, skavtski ... organizaciji).

Šola 2

Posebnost Šole 2 je dvojezični pouk v slovenščini in madžarščini. Šola izobražuje za vse izobraževalne programe, od gimnazije do srednjih poklicnih in strokovnih programov. OIV in ID so posebej opredeljene tudi v Izvedbenih navodilih za dvojezično izvajanje izobraževalnega programa gimnazije in Izvedbenih navodilih za programe dvojezičnega izvajanja srednješolskih programov v dvojezični srednji šoli.

OIV v gimnazijskem programu so sestavni del izobraževalnega programa. Ponujajo možnost, da z različnimi oblikami dvojezičnega izobraževanja dodatno razvijamo sporazumevalno zmožnost dijakov v obeh jezikih, ter prispevajo k razvijanju zavesti o pripadnosti narodnostni skupnosti, ohranjanju lastne kulturne tradicije in medkulturnemu dialogu (npr. dvojezične ekskurzije s predstavami v obeh jezikih, simulacije podjetništva in igre vlog, obiski gospodarskih subjektov v Sloveniji in Republiki Madžarski, sodelovanje z madžarskimi in drugimi šolami v projektih, priprava in izvedba dvojezičnih kulturnih prireditev, tabori in športni dnevi, naravoslovni in naravovarstveni projekti, tečaji ipd.). V sklopu teh oblik je šola med trajanjem izobraževalnega programa dolžna dijakom ponuditi vsaj eno strokovno ekskurzijo. Za dijake programa dvojezične gimnazije je strokovna ekskurzija na Madžarsko obvezna. Vsebinski, obvezni za gimnazijski program, sta:

- kulturno-umetniške vsebine z likovnega področja: 35 ur;
- strokovna ekskurzija na Madžarsko: 40 ur.

Glede na posebnost šole velja:

- število ur OIV in ID v dvojezičnih programih in obvezne vsebine so enaki kot v slovenskih šolah;
- določene so specifične vsebine in dvojezično izvajanje, s čimer dodatno razvijamo sporazumevalno zmožnost dijakov v obeh jezikih ter prispevamo k razvijanju zavesti o pripadnosti narodnostni skupnosti, ohranjanju lastne kulturne tradicije in medkulturnemu dialogu;
- OIV in ID izvajamo med celotnim šolskim letom, bolj strnjeno v treh tednih dejavnosti (september/oktober, december, april);
- OIV in ID določimo z letnim delovnim načrtom za vsak oddelek posebej.

Šola 3

V srednjih strokovnih programih je za ID v štirih letih namenjenih 352 ur. Obvezne vsebine se izvajajo kot obvezni enotni del in kot vsebine, povezane s programom, prosto pa dijaki izbirajo vsebine, za katere se odločajo glede na svoje interese. Tako jim omogočimo, da odkrivajo tudi področja, ki niso opredeljena s programom, po katerem se izobražujejo, in da spoznavajo svoje talente, jih razvijajo in ohranjajo svoje posebnosti oziroma različnost.

Obvezne vsebine lahko šola glede na izhodišča iz leta 2008 avtonomno razporedi po urah, kar pomeni, da se lahko odloči, katerim vsebinam iz obveznega programa bodo namenili več in katerim manj ur.

Na Šoli 3 so ID razporejene po vsebinah, potrdilo o opravljenem programu napiše razrednik ali vodja dejavnosti (A, B) oziroma trener, mentor, koordinator dejavnosti ali vodja projekta (C).

(A) *Obvezni enotni del:*

- športni dnevi (24 ur za dijake v 1., 2., 3. in 4. letniku);
- kulturno-umetniške vsebine (16 ur za dijake v 1., 2., 3. in 4. letniku);
- strokovne ekskurzije (8 ur za dijake v 1., 2., 3. in 4. letniku);
- knjižnično-informacijska znanja (2 uri za dijake v 1. letniku);
- zdravstvena vzgoja in obvezni zdravstveni pregledi (8 ur za dijake v 1. letniku);
- preventivna dejavnost (6 ur za dijake v 1. letniku in 8 ur za dijake v 4. letniku).

(B) *Vsebine, povezane s programom* (skupaj 16 ur za dijake v 1., 2. in 3. letniku ter 8 ur za dijake v 4. letniku):

- strokovne ekskurzije,
- obiski sejmov,
- obiski podjetij,
- ekološke vsebine,
- projektni dnevi.

(C) *Vsebine, ki jih dijaki prosto izbirajo* (skupaj 48 ur za dijake v 1. letniku in 32 ur za dijake v 4. letniku):

- gledališki, glasbeni, filmski abonmaji;
- pevski zbor, glasbena šola;
- športni in plesni treningi;
- raziskovalna dejavnost (Gibanje znanost mladini);
- sodelovanje v šolskih projektih (oddelki z dijaki športniki, šolski vrtovi);
- sodelovanje v nacionalnih projektih (Spirit, Šola ambasadorka evropskega parlamenta, Varni v prometu, Rastem s knjigo);
- sodelovanje v mednarodnih projektih (Moje podjetje (JA Slovenija), MEP (Model evropskega parlamenta), MEPI (Mednarodno priznanje za mlade), Ekošola, Erasmus +, mobilnost dijakov in učiteljev);
- Teden vseživljenjskega učenja – TVU;
- tekmovanja iz znanja;
- tekmovanja v športu;
- prostovoljno delo (mentorstvo in pomoč drugim – učna pomoč sošolcem);
- socialno delo;
- šolsko glasilo *Tednik*;
- dijaška skupnost;
- tečaj CPP;
- tečaj prve pomoči;
- tečaji slovenščine za tujce;
- tečaji tujega jezika;
- nadstandardne ekskurzije;
- knjižnična dejavnost;
- druge dejavnosti (gasilstvo, delovanje na lokalni ravni);

- udeležba na organiziranih dogodkih šole.

Pregled stanja na področju izvajanja izbirnih vsebin je pokazal, da so vsem trem šolam skupne dejavnosti, ki so vezane na obvezni enotni del in se jih morajo udeležiti vsi dijaki (športni dnevi, kulturno-umetniške vsebine ali kulturni dnevi, strokovne ekskurzije, knjižnično-informacijska znanja, zdravstvena vzgoja), razlike so le v številu ur, ki so za to na voljo. V delu, ki je opredeljen kot izbirni po programu šole, so vsebine bolj razpršene, saj so že vezane na tip šole (npr. spoznavanje poklicnega področja, kar bolj izstopa v šolah, ki izobražujeta za srednje poklicne in strokovne programe). Najbolj fleksibilen del predstavljajo vsebine, ki so vezane na prosto izbiro dijaka ter jih vsaka od sodelujočih šol izvaja po svojih merilih, ki so se v večletnem obdobju pokazala kot uspešna. Fleksibilni del se lahko na pobudo vključenih deležnikov (dijakov, učiteljev, staršev, vodstva) iz leta v leto spreminja, tako da vsaka šola vsebine načrtuje v začetku šolskega leta in jih opredeli v letnem delovnem načrtu.

Omeniti velja, da imajo dijaki zaradi sodelovanja v dejavnostih in programih OIV, ki jih razpiše šola, veliko možnost za osebni razvoj, organizirano mobilnost in mednarodno sodelovanje. Tega šola ne more ponuditi v okviru svojega rednega kurikula. Prav tako se za te programe zanimajo učitelji (strokovni delavci šole), ki programe in dejavnosti razpišejo in so dijakom mentorji. Če šola nima svojega kadra, lahko ta del šolskega programa prevzamejo zunanji izvajalci. Tako je šola zaradi izvajanja dejavnosti in OIV zanimiva tudi za lokalno okolje.

Kaj o OIV in ID menijo dijaki, učitelji in starši?

OIV in ID so dodana vrednost izobraževalnega programa, in to tako na gimnaziji kot srednji poklicni oziroma strokovni šoli. Ker je izbira srednje šole po končani osnovni prelomnica na karierni poti vsakega posameznika, v tem primeru učenca in posredno tudi staršev, ti zlasti na informativnih dnevih veliko sprašujejo o tem, kaj šola poleg rednega izobraževalnega programa še ponuja, torej kaj je tisto, kar jo loči od drugih srednjih šol. Gimnazijski program je enoten za vse gimnazije, edina dodana vrednost so izbirne vsebine, ki jih izvaja vsaka gimnazija glede na odločitev vključenih deležnikov (dijakov, učiteljev, staršev, vodstva). Srednje poklicne in strokovne šole izvajajo programe, ki so specifični glede na stroko, kljub vsemu pa je ponudba dela izbirnih vsebin podobna, in tu pridejo v ospredje tiste, ki jih ponuja malo šol ali pa so

tako specifične, da so dejansko značilne za točno določene šole, ki so po njih prepoznavne. Tudi za srednje poklicne in strokovne šole velja, da na izbiro vsebin lahko vplivajo vsi vključeni deležniki.

Glede na navedena dejstva smo se odločili, da opravimo raziskavo (anketiranje dijakov, anketiranje učiteljev in staršev oziroma intervjuji z njimi, saj so vsi deležniki bodisi neposredno ali posredno vključeni v ponudbo OIV in ID na šoli). Raziskava je potekala v šolskem letu 2016/2017 od decembra do aprila.

Z anketnimi vprašalniki, ki smo jih pripravili za dijake, smo želeli preveriti, ali so OIV in ID dodana vrednost šoli, kako dijaki nanje gledajo z vidika promocije šole in kako jih kot promocijo šole vrednotijo. Zanimalo nas je tudi, katere vsebine so jim posebno všeč in zakaj, katere bi dodali in zakaj, katere bi posebej izpostavili in zakaj in katere vplivajo na prepoznavnost šole.

Za učitelje smo pripravili naslednja vprašanja: Kakšne programe OIV in ID ponujamo dijakom? Ali vse programe OIV in ID tudi izvajamo? Kakšna je kakovost programov, ki jih izvajamo? Vsaka šola je ta vprašanja lahko še dopolnila s svojimi. Na Šoli 2 so jim dodali naslednja: Katere kompetence, veščine, spretnosti, vrednote po vašem mnenju razvijamo z OIV in ID? Katere kompetence, veščine, spretnosti, vrednote bi morali razvijati s pomočjo OIV in ID? Kaj po vašem mnenju pridobijo dijaki z vsebinami, ki jih ponujamo z OIV in ID, ter z načinom organizacije teh dejavnosti? Kje vidite slabosti OIV in ID? Kje vidite priložnosti oziroma izzive za šolo glede vsebin in organizacije OIV in ID? Kje so nevarnosti oziroma pasti OIV in ID? Na kaj moramo biti v prihodnje zelo pozorni? Kje vidite možnosti za spremembo pri organizaciji dejavnosti? Kako bi lahko organizacijo izboljšali? Smo na kakšne vsebine pozabili? Menite, da kakšnim vsebinam dajemo premalo teže?

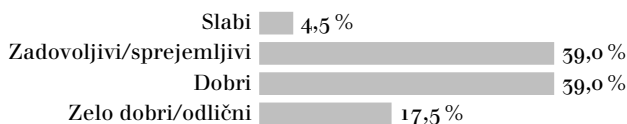
Učitelji so v raziskavi sodelovali tako, da smo z njimi opravili intervju ali pa so izpolnili vprašalnik s pripravljenimi vprašanji.

Mnenja staršev smo pridobili na roditeljskih sestankih, in sicer smo jih spodbudili, da so s pomočjo različnih metod (analiza SPIN, metodi vrtiljak in odprti prostor) povedali svoje mnenje o programih OIV in ID, ki jih ponuja šola.

Mnenje dijakov

Šola 1

Za mnenje o kakovosti programov OIV smo z anonimnim vprašalnikom povprašali vse dijake 4. letnikov. V gimnazijskem programu

SLIKA 1 Mnenje dijakov šole 1 o kakovosti obveznih vsebin

SLIKA 2 Mnenje dijakov šole 1 o kakovosti izbirnih vsebin

so vsi dijaki dolžni opraviti obvezni (predpisani) del, zato so bila vprašanja vezana na programe obveznih in izbirnih vsebin. Odločali so se med štirimi kategorijami: ponujeni programi se mi zdijo slabi, zadovoljivi/sprejemljivi, dobri in zelo dobri/odlični (slika 1).

Analiza je pokazala, da je nekaj manj kot 20 % dijakov zelo zadovoljnih s programi OIV, večina (80 %) pa jih meni, da bi lahko bili boljši ali da bi lahko ponudili več. V nadaljnji analizi se je pokazalo, da so bolj priljubljeni programi izbirnih vsebin, ki jih ponuja šola, in to zato, ker niso obvezni, manj zadovoljni pa so s ponudbo programov, ki jih je šola v programih gimnazija in klasična gimnazija dolžna izvajati (glasbene in likovne ter kulturno-umetniške in gledališke vsebine, športne dejavnosti, vzgoja za dom, nenasilje in družino, knjižnično-informacijska znanja).

Prav tako smo na osnovi ponudbe iz internega kataloga analizirali programe izbirnih vsebin; 62 % dijakov je z oceno 4 (zelo dobro/odlično) ocenilo naslednje vsebine: strokovne ekskurzije, narodne in mednarodne izmenjave, program MEPI, sodelovanje v mladinskem mešanem pevskem zboru in gledališki skupini. Dobrih 30 % je izbirne programe, kot so dejavnosti v Unescu, priprava na tekmovanja iz različnih znanj in podobno, ocenilo kot dobre (3), zanemarljiv del pa je preostanek ponudbe ocenil kot zadovoljiv (slika 2).

Šola 2

Anketirali smo vse dijake v vseh letnikih in programih, skupaj 230. Rezultati ankete so pokazali, da približno polovica dijakov meni, da je ponudba izbirnih programov dovolj pestra, drugi pa, da ni, ne vedo ali jih ne zanima. Povedali so, da bi bile vsebine lahko

KATALOG
OBVEZNIH IZBIRNIH VSEBIN IN INTERESNIH DEJAVNOSTI

A KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ TARTALMAK
ÉS SZAKKÖRI TEVÉKENYSÉGEK
KATALÓGUSA

PROSTA IZBIRA DIJAKA | šolsko leto 2016/17
A DIÁK SZABAD VÁLASZTÁSA | 2016/17-es tanév

SLIKA 3 Katalog obveznih izbirnih vsebin in interesnih dejavnosti, Šola 2

bolj zanimive, aktualne, bolj povezane s stroko. Največkrat so pohvalili športne programe in ekskurzije, želijo si še več športnih programov, programov zunaj šole in s področja stroke, programov v naravi in bolj sproščenih vsebin.

Na vprašanje, kaj jim vsebine prinesejo, so odgovarjali, da splošno razgledanost, še več znanja, izkušnje. Večina jih meni, da vsebine vplivajo na prepoznavnost šole, saj so podatki o tem objavljeni na njeni spletni strani, FB-profilu in v drugih medijih; kot bistveno prednost pri prepoznavnosti so navedli zlasti dvojezičnost in večjezičnost oziroma vsebine s tega področja, krožek robotike in nekatere športne dejavnosti.

Zanimalo nas je, kaj bi bilo zanje še zanimivo, in predlagali so strokovne vsebine, predavanja ali druge dejavnosti v tujih jezikih in športne dejavnosti (predvsem nogomet). Iz odgovorov je razvidna tudi nezainteresiranost določenega deleža dijakov (približno 15%), na katero opozarjajo tudi strokovni delavci šole.

Šola 3

Anketirali smo dijake oddelkov 3. in 4. letnika, skupaj 181 (110 ali 60,7% v programu ekonomski tehnik in 71 ali 39,3% v programu tehnik elektronskih komunikacij). Anketni vprašalnik je bil namenjen vsebinam obveznega dela programa in izbirnim vsebinam, ki jih dijaki izbirajo prosto; dijaki so mnenja izrazili anonimno, in sicer nas je zanimalo, ali v njih vidijo dodano vrednost oziroma promocijo šole ali ne. Vsebine so vrednotili na petstopenjski lestvici od 1 do 5, in sicer je vrednost 1 pomenila, da v dejavnosti ne prepoznajo promocije ali dodane vrednosti šole, 5 pa, da se jim zdi dejavnost za promocijo šole zelo pomembna.

Dijaki športniki so v obeh programih mnogo bolje ovrednotili vsebine, povezane s športnimi dejavnostmi, kot so športni dnevi, športni oddelki, športna tekmovanja, saj so jih v povprečju ocenili z vrednostmi med 3,34 in 3,80.

V programu ekonomski tehnik so dijaki z vrednostjo nad 3 ocenili naslednje dejavnosti: športne in kulturne dneve, ekskurzije, ekskurzije s poklicnega področja, zdravstveno vzgojo, športne oddelke, tekmovanja iz znanja in športa, šolsko glasilo *Tednik* ter možnost opravljanja tečajev CPP in prve pomoči. Pri dijakih v programu tehnik elektronskih komunikacij so se kot dobra promocija prav tako izkazale dejavnosti, kot so športni in kulturni dnevi, ekskurzije in ekskurzije s poklicnega področja, zdravstvena vzgoja, projekt *Moje podjetje* (JA Slovenija), športni oddelki ter tekmovanja iz znanja in športa.

Dijaki nešportniki so posamezne dejavnosti vrednotili različno, glede na program in odvisno od tega, kako dejavnosti poznajo in ali so vključeni vanje.

PREGLEDNICA 1 Interesne dejavnosti kot promocija šole (primer prikaza rezultatov), Šola 3

Dejavnosti	EKO ne- športniki	EKO športniki	TK ne- športniki	TK športniki
Športni dnevi	3,03	3,80	3,48	3,64
Kulturni dnevi	2,91	3,16	3,30	3,25
Ekскурzije	2,89	3,16	3,56	3,66
Ogled knjižnice	2,73	2,72	1,96	2,61
Zdravstvena vzgoja	3,12	3,03	2,89	3,07
Preventiva	2,91	2,91	2,52	2,77
Ekскурzije	2,82	3,03	3,48	3,57
Erasmus+	3,20	2,84	1,85	2,59
JA Slovenija	2,85	2,79	3,04	3,27
MEPI	3,25	2,85	1,37	2,50
MEP	3,09	2,85	1,41	2,52
ŠPO	3,55	3,72	2,18	3,64
Ekošola	3,41	2,95	2,33	2,91
Raziskovalne naloge	3,18	2,68	1,44	2,52
Šolski vrt	3,03	2,63	1,56	2,14
CPP, PP	3,18	3,01	1,85	2,52
TVU	2,97	2,51	1,15	2,14
Tekmovanja – znanje	3,32	3,04	2,00	3,04
Tekmovanja – šport	3,38	3,55	2,41	3,34
Prostovoljstvo	3,03	2,88	1,56	2,23
Tednik	3,06	3,04	1,44	2,23
DOS	3,41	2,89	1,59	2,52

Dijaki programa ekonomski tehnik so z vrednostjo nad 3 (od 5) kot pomembne za promocijo šole ocenili športne dneve, zdravstveno vzgojo, projekte v okviru programa Erasmus +, MEPI (Mednarodno priznanje za mlade), MEP (Model evropskega parlamenta), športne oddelke, Ekošolo, raziskovalno dejavnost, šolski vrt, tekmovanja iz znanja in športna tekmovanja, možnost opravljanja tečajev CPP in PP, prostovoljstvo, šolsko glasilo *Tednik* in sodelovanje v dijaški skupnosti.

Dijaki programa tehnik elektronskih komunikacij so vrednosti nad 3 namenili športnim in kulturnim dnevom, ekskurzijam in ekskurzijam s poklicnega področja ter projektu *Moje podjetje* (JA Slovenija).

Skupna analiza je pokazala, da so dijaki višje ovrednotili dejavnosti, ki jih poznajo, s katerimi so se že srečali ali so jim jih predstavili učitelji. Pojavljajo pa se razlike med dijaki športniki

in nešportniki ter dijaki v programu ekonomski tehnik in tehnik elektronskih komunikacij.

Mnenje učiteljev

Šola 1

V raziskavi je sodelovalo malo manj kot polovica učiteljev. Pridobljene podatke so presojali tudi z vidika uvajanja kompetenc vseživljenjskega učenja, elementov prenove (medpredmetno, timsko in projektno delo) in učenja učenja.

Povzamemo lahko, da je na šoli program OIV organiziran v skladu z veljavno zakonodajo in se izvaja kot obvezni del v obsegu ene tretjine za vse predpisane vsebine ter kot izbirni del, od tega ena tretjina v organizaciji šole, eno tretjino pa lahko dijak realizira v domačem okolju. Načrtovanje in realizacija dejavnosti potekata preko šolskega leta, ker je večina programov vezanih na določene datume (gledališke predstave), vremenske razmere (ekskurzije), proste zmogljivosti (CŠOD), možnosti tujih partnerjev in drugo.

Učitelji ugotavljajo, da sodelovanje v programih OIV dijakom omogoča uporabo znanja v avtentičnih učnih situacijah, pridobijo si široko razgledanost na področju kulturnih zvrsti, posluš za ljudi okoli nas, empatijo, izkušnje, veščine. Ob tem lahko razvijajo različne kompetence, kar zelo pozitivno vpliva na delo v šoli in na njihov razvoj. Tako se povečuje možnost za samopotrjevanje in razvoj dobre samopodobe, kar je eden izmed vzgojno-izobraževalnih ciljev. Tudi zaradi tega so OIV potrebne in nujni del gimnazijskega programa.

Učitelji vidijo slabost predvsem v tem, da so OIV neenakomerno organizirane preko šolskega leta in da občasno posegajo v redni pouk. Menijo, da je treba prednostne programe postaviti pred rešitve *ad hoc*. Šolska ponudba je izredno bogata in zato ni nujno, da se dijaki udeležijo vseh ali večine ponujenih programov. Prav tako ni samoumevno, da dijakom kateri od razpisanih programov enostavno pripada, ampak naj jim bo udeležba na OIV motivacija za boljše delo v šoli. Učitelji še menijo, da bi morda bilo dobro skržiti obseg ponujenih programov ali narediti selekcijo ter izločiti tiste, ki so slabi, iztrošeni.

Ugotovili so tudi, da je ponujene/izbrane vsebine dijakom nujno predhodno predstaviti oziroma jih povezati z izbranimi cilji in vsebinami predmetov, če hočejo iz programov obveznih in izbirnih vsebin pridobiti kar največ. Če se le da, naj bodo v okviru rednega pouka, po možnosti v obliki medpredmetnega, timskega ali pro-

jektnega dela. Tako bo moč zagotoviti realizacijo načrtovanih vsebin brez dodatnega dela, to je dela, ki sega zunaj rednega pouka.

Šola 2

Strokovni delavci (47) so anketo izpolnjevali individualno, nato so se o temi pogovorili v strokovnih aktivih, ki so o mnenju aktiva in posameznikov o OIV in ID poročali na pedagoški konferenci.

Učitelji, ki so sodelovali v anketi, menijo, da se z OIV in ID razvijajo tako splošne kot poklicne kompetence, med veččinami pa predvsem socialne, organizacijske in komunikacijske. Vrednote, ki so jih največkrat omenili, so doslednost, strpnost, humanost, spoštovanje drugih in drugačnosti, ekološka ozaveščenost in skrb za zdravje.

S pomočjo OIV in ID pa bi morali še bolj razvijati socialni čut, medsebojno sodelovanje in spoštovanje, vzdrževanje higiene, bonton, ustvarjalnost, funkcionalno pismenost, kritično mišljenje in podjetnost (tudi v gimnaziji), spretnosti za vseživljenjsko in samostojno učenje ter utrjevati zavest o pomenu znanja kot najvišje vrednote.

Učitelji menijo, da dijaki z OIV in ID pridobijo predvsem praktično uporabna znanja, razvijajo čustveno inteligenco, samostojnost in splošno razgledanost.

Kot slabosti pa so navedli težave pri organizaciji, saj na šoli izvajajo veliko programov. Zato se jim zdijo vsebine preveč raznolike in razdrobljene, nekateri pa menijo, da je teh ur celo preveč. Ker gre za majhno šolo v majhnem kraju, je manj priložnosti za izvedbo izbirnih vsebin z zunanjimi izvajalci, ki so velikokrat tudi predragi.

Med priložnostmi in izzivi so učitelji omenili predvsem naslednje: povezava z lokalnim okoljem, prenos teorije v prakso ter predstavitev šole in njenih programov. Ob tem pa so opozorili na pusti in nevarnosti: preobilje novosti, tem, metod dela in sodelovanj lahko vodi v razvodenelost, pasivnost in nezainteresiranost dijakov.

Zato so kot izboljšavo pri izvajanju OIV in ID predlagali strnjen način v času dnevov ali tednov dejavnosti (vnaprej načrtovano) in čim manj razpršeno med šolskim letom. Strokovni aktivisti so opozorili, da bi morale biti vsebine bolj naravnane v stroko, vsi pa na to, da bi dijakom morali dati več možnosti, da bi lahko, če hočejo, izbrali vsebine zunaj šole, ali celo da bi morale biti takih vsebin čim več. Večjo odgovornost in aktivnost dijakov pri OIV in ID bi lahko

spodbudili z aktualnimi temami in vrednotenjem njihovega dela (npr. da bi te vsebine upoštevali pri zaključevanju ocen, če bi bil dijak med oceno, ipd.). Opozorili so še na večjo doslednost in poenoteno ravnanje razrednikov pri izvajanju oziroma nadomeščanju OIV in ID.

Šola 3

O tem, kako interesne dejavnosti predstavljajo šolo, je svetovalna delavka z učitelji opravila intervjuje. Pogovarjala se je z desetimi učitelji, ki poučujejo v enem ali obeh programih.

Učitelji so interesne dejavnosti ocenili pozitivno; menijo, da so dragocene, saj lahko vsebine dopolnjujejo pouk, pri dijakih pa razvijajo veščine, spretnosti in znanja, ki jim omogočajo krepitev tako strokovnih kompetenc in praktičnega dela kot splošno-izobraževalnih vsebin in osnovnih socializacijskih ter družbenih vrednot. Zelo so pohvalili strokovne ekskurzije, ki so medpredmetne in dvo- ali tridnevne, prav tako vse projekte, ki potekajo na šoli. Kot dobro promocijo so poudarili športne oddelke, saj je 65 % dijakov, ki so vpisani v šolo, športnikov. Menili so, da so kot promocija zelo pomembna tudi mednarodna sodelovanja v okviru programa Erasmus +, raziskovalne naloge, ki jih dijaki opravijo med šolanjem in se jim priznajo za četrto izpitno enoto pri poklicni maturi, ter projekti, kot so *Moje podjetje* (JA Slovenija), *MEPI*, *MEP*, *Ekošola*, tekmovanja, na katerih dijaki pokažejo svoje znanje, športna tekmovanja.

Kot slabost so navedli neenakomerno razporeditev interesnih dejavnosti med šolskim letom, vendar so z izvedbo in ponudbo zelo zadovoljni ter koncepta izvajanja v prihodnje ne bi spremenjali.

Mnenje staršev

Šola 1

Pri evalvaciji dela smo na aprilskih roditeljskih sestankih povabili starše vseh dvajsetih oddelkov v vseh letnikih, naj povedo svoje mnenje o obveznih in izbirnih vsebinah, ki jih ponuja šola. Želeli smo dobiti odgovore čim več staršev, tudi tistih, ki so večinoma v ozadju in bolj tiho, zato so razredniki za pridobivanje povratne informacije uporabili različne metode.

Starši:

- so zadovoljni s kakovostjo programov in pestro ponudbo;

- podpirajo strokovne ekskurzije, narodne in mednarodne izmenjave ter druge organizirane oblike mobilnosti dijakov;
- menijo, da vsakdo najde kaj uporabnega zase;
- so prepričani, da programi izbirnih vsebin pomagajo šoli k prepoznavnosti v javnosti;
- podpirajo cenovno politiko programov, ki jih ponuja šola;
- želijo večjo in boljšo koordinacijo med razpisanimi programi izbirnih vsebin, in sicer zato, da ti ne bi časovno sovpadali.

Šola 2

Pogovor o OIV in ID smo s starši opravili na zadnjih (majskih) govorilnih urah v skupnem uvodnem delu. Starši so povedali, da so OIV in ID dobro organizirane, vsebine dovolj raznolike, izbirnost velika. Predlagali so edino to, da bi jih čim več izvedli v dopoldanskem času, ko poteka pouk, da dijakov ne bi dodatno obremenjevali.

Šola 3

V raziskavo smo vključili starše oddelkov tretjega in četrtega letnika. Povprašali smo jih, kako so zadovoljni z vsebino in izvajanjem interesnih dejavnosti, tako obveznih kot tistih vsebin, ki jih dijaki izbirajo sami.

Z vsebino oziroma ponudbo izbirnih vsebin so zadovoljni; nihče ni imel nobene druge ideje v zvezi s tem, kaj naj bi šola ponujala oziroma kako naj bi dejavnosti izvajali. Številni so pohvalili organizacijo in izvedbo ter angažiranje učiteljev in vodij v športnih oddelkih. Zelo so zadovoljni, da imajo dijaki možnost iti na strokovne ekskurzije zunaj Slovenije, saj je za marsikoga to prva pot v tujino. Prav tako so pohvalili mednarodne projekte v okviru programa Erasmus +, ki dijakom omogočajo neposreden stik z delodajalci in opravljanje praktičnega usposabljanja v tujih podjetjih, ter vključitev v projekte, kot so MEPI, MEP, Moje podjetje (JA Slovenija). Drugačnih predlogov niso imeli, predvsem so poudarili, da je pomembna pestrost izbirnih vsebin.

Vzpostavitev sistema OIV in ID

Na vseh treh srednjih šolah je program OIV in ID razdeljen v tri dele in zagotavlja možnost, da:

- šola ponudi z zakonom določene vsebine vsem dijakom v obveznem delu in je pri tem avtonomna;
- šola v izbirnem delu pripravi pestro ponudbo, zato da bodo dijaki med štiriletnim šolanjem imeli možnost razvijati svoje talente, veščine in sposobnosti in si tako pridobiti neformalna znanja oziroma se neformalno izobraževati;
- so dijaki dejavni tudi na svojem, lokalnem področju, saj si zunaj rednih šolskih obveznosti lahko s pridom pridobivajo znanja in veščine na področjih, ki niso nujno vezana na šolo.

Program OIV in ID je sprejemljiv za dijake, starše in učitelje. Dijaki ponudbo OIV in ID vidijo kot dodano vrednost osnovnemu programu, saj se lahko v odprtem oziroma izbirnem delu odločijo za vsebine, ki so jim všeč, hkrati pa so izziv in možnost za pridobitev novih spretnosti, znanj in veščin. Med dijaki, ki so izpolnjevali anketo, smo ugotovili, da so različno vrednotili posamezno dejavnost glede na program, ki ga obiskujejo, in glede na to, kaj jih zanima. Dijaki športniki so npr. zelo visoko ovrednotili vse, kar je povezano s športom, dijaki nešportniki pa tudi dejavnosti, ki omogočajo spoznavanje drugih znanj. Zanimivo je, da so dijaki višje ovrednotili vsebine, ki so jih bolje poznali. Predvidevamo, da je ta razlika posledica splošnega obveščanja in predstavitve dejavnosti, razrednikov oziroma učiteljev, ki so se subjektivno pozitivno opredelili do posameznih vsebin, ter odvisna od programa, ki ga dijaki obiskujejo.

Starši OIV in ID na šolah prav tako podpirajo, saj so zadovoljni s ponudbo, cenovno politiko, izvedbo in organizacijo. Menijo, da je ponudba dobra promocija za šolo in ji prinaša prepoznavnost. Opozarjajo le na sočasnost posameznih dejavnosti, kar onemogoča vključevanje dijakov; to težavo bi lahko rešili z boljšo koordinacijo.

Z vsebino in ponudbo se strinjajo tudi učitelji, ki so ob tem pripomnili, da so programi premalo natančno načrtovani in je zato njihova izvedba lahko pri realizaciji pouka moteča.

Raziskava je pokazala, da je zelo pomembno, kdo, kdaj in kako dijakom v šoli predstavi nabor OIV in ID, saj bodo le tako vsi dobili enotne informacije ter bodo o dodatni ponudbi šole primerno obveščeni. Ključna je tudi povratna informacija o izboru dejavnosti, ki jo dijaki povratno sporočijo šoli, da lahko ta zagotovi kakovostno izvajanje izbranih OIV in ID. Kot dobra praksa se je pokazala priprava kataloga ponujenih OIV in ID, ki ga na začetku šolskega leta dobijo vsi dijaki in s katerim so dobro seznanjeni tudi vsi uči-

telji, zlasti pa razredniki, ki so največji promotorji OIV in ID takoj na prvih razrednih urah v začetku šolskega leta. V nadaljevanju je pomembno še, da razredniki o ponudbi OIV in ID na uvodnih roditeljskih sestankih obvestijo vse starše in jim natančno predstavijo obvezne in izbirne dejavnosti, ki jih ponuja šola, ter pogoje za udeležbo, npr. plačljivost, lokacijo in termin izvajanja, mentorje itd.

Pomembno je, da vodenje OIV in ID na šoli prevzame organizator, ki ima nad naborom dejavnosti, prijavi dijakov in izvajanjem popoln pregled, da lahko med šolskim letom rešuje morebitne težave, usklajuje ter zagotavlja kakovostno in nemoteno izvajanje OIV in ID. Organizator OIV in ID je tudi ključna oseba, na katero se obračajo dijaki, učitelji, mentorji in starši, saj jim lahko zagotovi ustrezne povratne informacije in rešitve tudi takrat, ko pride do nepredvidenih okoliščin.

Na podlagi raziskave menimo, da je za kakovostno in ustrezno vzpostavitev sistema OIV in ID ključnega pomena, da šola:

- opravi posnetek stanja na področju dejavnosti in obdrži tiste, ki dejansko vplivajo na predstavitev šole in programu prinašajo dodano vrednost;
- načrtuje dejavnosti glede na povpraševanje in možnosti za izvedbo;
- na začetku šolskega leta usmerjeno seznanja dijake in starše z dejavnostmi;
- sproti spremlja izvajanje dejavnosti;
- opravi končno evalvacijo izvedenih dejavnosti med dijaki, učitelji, starši in izvajalci, kar vpliva tudi na načrtovanje v prihodnjem šolskem letu.

Promocija OIV in ID

Programi OIV in ID imajo na vseh šolah tudi promocijsko vlogo. Javnost in starši šolo prepoznavajo na primer po ponudbi:

- različnih oblik mobilnosti dijakov (po mednarodnih in narodnih povezovanjih, strokovnih ekskurzijah);
- gledaliških, opernih hiš, galerij, filmskih predstav, knjižnic itn., ki jih dijaki obiskujejo;
- aktivnega sodelovanja na športnem področju;
- preventivnih programov pri promociji zdravega načina življenja;

- programov, ki pripomorejo k večjemu ozaveščanja dijakov o cestno-prometni vzgoji;
- spoznavanja drugih področij, na katerih lahko dijaki pridobijo dodatne kompetence ter razvijajo spretnosti, veščine in znanja, ki niso vključeni v redni program ali učni načrt.

Za šole je izredno pomembno, da promovira svoje programe OIV in ID v oblikah in načinih, ki so zanje najprimernejši. Iz mnenj staršev je razvidno, da se ti zavedajo, kako pomembna je ponudba raznovrstnih vsebin, kajti tako šole dijakom omogočijo, da ob šolskih pravilih in z učiteljevim spremstvom na neformalen način spoznavajo svet, v katerega bodo kmalu stopili. Pri tej vlogi nas starši zelo podpirajo, ker se zavedajo, da sami včasih tega ne bi zmogli (ne fizično ne finančno), in so šoli hvaležni za to.

Omenjeni koncepti na treh različnih srednjih šolah so pokazali, da vzdržijo kritično presojo vseh vpletenih deležnikov, zato sistema in predpisanih vsebin v tej fazi ni treba spreminjati. Praksa na omenjenih šolah dokazuje, da so z vestnim in načrtnim delom cilje na področju OIV in ID dosegli. Zavedamo se, da ima vsaka šola svoj koncept ponudbe in realizacije programov OIV in ID, saj pri tem pomembno vlogo odigrajo okolje, v katerem deluje šola, izobraževalni programi, deležniki (dijaki, starši) ter vrsta ponudbe, ki jo ponujajo tako učitelji kot zunanji izvajalci. Vse to vpliva na dejstvo, da je določen model ponudbe OIV in ID z ene šole zelo težko prenesti na drugo.

Kako naprej?

Predvidena posodobitev gimnazijskih programov in programov srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja bo prinesla nekoliko drugačen koncept OIV in ID, vendar le s to razliko, da bodo šole programe in dejavnosti OIV in ID načrtovale v povezavi z izbranimi cilji in vsebinami predmetov ter dijakom omogočile, da pripravijo preverljive rezultate in izdelke (projektne in raziskovalne naloge, različne predstavitve ...). Ugotovili smo, da lahko OIV in ID bolje načrtujemo, če jih strnemo v več dni ali celo v tedne trajajoče dejavnosti.

Na podlagi omenjene raziskave so se npr. na Šoli 2 odločili, da bodo v naslednjem šolskem letu večino vsebin in dejavnosti razporedili v tri strnjene sklope, ki jih bodo izvajali prvi teden septembra, zadnji teden decembra pred božično-novoletnimi počitnicami in zadnji teden aprila pred majskimi počitnicami. Vsakemu tednu bodo določili skupen naslov in cilje. Prvi teden dejavnosti

bodo posvetili prav predstavitvi kataloga OIV in ID, da bodo dijaki lahko izčrpno spoznali vsebine in dejavnosti, ki so jim na voljo. Posebno pozornost bodo namenili prosti izbiri, saj bi dijake radi bolj motivirali za udeležbo v različnih krožkih in drugih dejavnostih, zato jih bodo ti lahko preizkusili in se tako lažje odločili. Del vsebin, kot so prireditve ob različnih praznikih in dogodki, vezani na točno določene datume, pa bodo še vedno izvajali razpršeno med šolskim letom. Še pred začetkom šolskega leta bodo strokovni aktivni pregledali katalog, dodali ali odvzeli vsebine, jih posodobili ali spremenili glede na predhodne izkušnje in rezultate dela. Bolj dejavno bodo v izvajanje OIV in ID poskusili vključiti tudi starše, npr. ob dnevu odprtih vrat ali različnih prireditvah na šoli. Na Šoli 3 menijo, da je organizacija OIV in ID, ki jo izvajajo razpršeno med šolskim letom, sprejemljiva. Primanjkljaj, ki so ga zaznali, se kaže v obveščanju dijakov o naboru OIV in ID in možnostih za vključitev v dejavnosti, ki jih izvaja šola. Zato so se odločili, da bodo pripravili katalog vsebin, v katerem bodo natančno določili vse dejavnosti, mentorje in termine oziroma njihov časovni okvir in ki ga bodo v začetku šolskega leta prejeli vsi dijaki. Dijaki se bodo nato lahko odločili za določeno vsebino in se prijaviли mentorju, ki vodi OIV in ID na šoli. Na Šoli 1 se prav tako strinjajo, da je organizacija in izvedba programov OIV, ki je razpršena preko celotnega šolskega leta, sprejemljiva tako za dijake kot za učiteljski zbor. Zavedajo se, da je ponudba pestra in dijakom resnično daje možnost za dodatno pridobivanje znanj, veščin in spretnosti. Včasih je težava v tem, da določene dejavnosti v koledarju sovpadajo oziroma se prekrivajo, kar pa ni nujno posledica slabega načrtovanja, ampak so odvisni od zunanjih ponudnikov (npr. datumi gledaliških predstav). Kakor koli, v vseh letih, odkar izvajajo gimnazijski program, poskušajo programe in dejavnosti OIV povezovati z izbranimi cilji in vsebinami predmetov, kar pomeni, da je mogoče na takšen način kakovostno uporabiti elemente gimnazijske prenove (timsko, projektno delo) ter ponujeno vsebino ustrezno evalvirati, tudi zavoljo gospodarne porabe časa, ki je za to odmerjen.

Sklenemo lahko, da je zakonska podlaga za realizacijo programov OIV in ID primerna in ni potrebe po tem, da bi jo spreminjali. Res pa je, da je implementacija posameznih vsebin avtonomija posamezne šole, ki v svojem letnem delovnem načrtu določi način in čas izvedbe predlaganih programov.

V prispevku smo trije avtorji s treh različnih šol ugotovili, da je, ne glede na to, kakšen koncept OIV in ID šola vzpostavi, realizacijo OIV in ID lahko uresničiti v dobro dijakov in šole, če:

- šola (strokovni aktivni in posamezniki) načrtuje dejavnosti iz programov OIV in ID v okviru letnega delovnega načrta posameznega strokovnega aktiva preko celotnega šolskega leta;
- so dijaki (in starši) dobro seznanjeni z vsebinami programov, ki jih šola ponuja v obveznem in izbirnem delu;
- se vodstvo šole zaveda, da lahko veliko ponujenih programov uresniči tudi s pomočjo sodelovanja lokalne in širše skupnosti;
- razrednikom, mentorjem in zunanjim sodelavcem uspe pri dijakih ozavestiti pomen posameznih vsebin in jih umestiti v redni učni načrt posameznega predmeta;
- se vsi zaposleni zavedajo, da so dobri programi OIV in ID velika možnost za promocijo šole v lokalni in širši skupnosti.

Ne nazadnje je res tudi to, da javnost šole ne prepoznava po vsebinah rednega kurikala, pač pa po realiziranih programih OIV in ID, ki jih ponuja dijakom, in prav tu se šole zelo razlikujejo. Zato je pomembno, kaj ponujamo dijakom in za kakšno ceno, da zadovoljimo njihove potrebe. Pri vsem tem seveda ne smemo pozabiti na dobro načrtovanje, seznanjanje s programi, spremljanje in evalviranje načrtovanih dejavnosti OIV in ID.

Priloga 1: Anketa za učitelje: evalvacija programov OIV, Šola 1

Ker bi radi analizirali ponudbo programov obveznih in izbirnih vsebin, vas prosimo, da izpolnite vprašalnik glede trenutne ponudbe programov, kot so napovedani v internem katalogu OIV za tekoče šolsko leto.

1. Katere kompetence, veščine, spretnosti, vrednote po vašem mnenju razvijamo?
2. Katere kompetence, veščine, spretnosti, vrednote bi morali razvijati s pomočjo obveznih in izbirnih vsebin?
3. Kaj po vašem mnenju pridobijo dijaki z vsebinami, ki jih ponujamo z OIV in z načinom naše organizacije teh dejavnosti?
4. Kje vidite slabosti OIV?
5. Kje vidite priložnosti oziroma izzive za šolo glede vsebin in organizacije OIV?
6. Ali razumete ponudbo programov OIV tudi kot promocijo naše šole?
7. Kje so nevarnosti oziroma pasti OIV? Na kaj moramo biti v prihodnje zelo pozorni?
8. Kje vidite možnosti za spremembe v organizaciji dejavnosti? Kako bi lahko organizacijo OIV izboljšali?
9. Smo na kakšne vsebine pozabili? Dajemo po vašem mnenju kakšnim vsebinam premalo teže?

Priloga 2: Anketni vprašalnik za dijake, Šola 3

Drage dijakinje in dragi dijaki!

V šoli se v programih ekonomski tehnik in tehnik elektronskih komunikacij poleg rednega pouka vključujete tudi v interesne dejavnosti, ki so del programa in so obvezne ali pa jih izberete sami. Zanima nas, kako ocenjujete kakovost dejavnosti ter ali te tudi promovirajo šolo. Prosimo vas, da ocenite dejavnosti in odgovorite na navedena vprašanja.

Anketa je anonimna. Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujemo.

Letnik (obkrožite):   3.   4.

Spol (obkrožite):   Ž   M

Program (obkrožite):   ekonomski tehnik   tehnik elekt. komunikacij

Športni oddelki: da   ne

1. Prosimo, da splošno ovrednotite obvezne izbirne vsebine in dodatno ponudbo šole z oceno od 1 do 5 (vrednost ocen je naslednja: 1 – zelo slabo, 2 – slabo, 3 – srednje dobro, 4 – zelo dobro, 5 – odlično).

a) Obvezna izbirna vsebina:

- športni dnevi,
- kulturni dnevi,
- strokovne ekskurzije,
- ogledi knjižnice,
- zdravstvena vzgoja – zdravstveni in zobozdravstveni pregledi,
- preventivne dejavnosti,
- ekskurzije, vezane na spoznavanje poklicnega (strokovnega) področja, ekologija, projektni dnevi ...

b) Dodatna ponudba šole:

- mednarodni projekti v okviru programa Erasmus + (mobilnost dijakov),
- projekt Moje podjetje (JA Slovenija),
- MEPI (Mednarodno priznanje za mlade),
- MEP (Model evropskega parlamenta),
- športni oddelki,
- ekošola,
- gibanje znanost mladini – raziskovalna dejavnost,
- šolski vrtovi,
- tečaji: cestno-prometni predpisi in prva pomoč,
- TVU – teden vseživljenjskega učenja (tematska predavanja),
- tekmovanja iz znanja,
- športna tekmovanja,
- prostovoljstvo,
- šolsko glasilo *Tednik*,
- dijaška skupnost,
- drugo (navedite).

2. Prosimo, da ovrednotite promocijsko vrednost obveznih izbirnih vsebin in dodatne ponudbe šole, prav tako z oceno od 1 do 5.
  - a) Obvezna izbirna vsebina:
    - športni dnevi,
    - kulturni dnevi,
    - strokovne ekskurzije,
    - ogledi knjižnice,
    - zdravstvena vzgoja – zdravstveni in zobozdravstveni pregledi,
    - preventivne dejavnosti,
    - ekskurzije, vezane na spoznavanje poklicnega (strokovnega) področja, ekologija, projektni dnevi ...
  - b) Dodatna ponudba šole:
    - mednarodni projekti v okviru programa Erasmus + (mobilnost dijakov),
    - projekt Moje podjetje (JA Slovenija),
    - MEPI (Mednarodno priznanje za mlade),
    - MEP (Model evropskega parlamenta),
    - športni oddelki,
    - ekošola,
    - gibanje znanost mladini – raziskovalna dejavnost,
    - šolski vrtovi,
    - tečaji: cestno-prometni predpisi in prva pomoč,
    - TVU – teden vseživljenjskega učenja (tematska predavanja),
    - tekmovanja iz znanja,
    - športna tekmovanja,
    - prostovoljstvo,
    - šolsko glasilo *Tednik*,
    - dijaška skupnost,
    - drugo (navedite).
3. Izberite eno obvezno izbirno vsebino in eno vsebino iz dodatne ponudbe, ki bi jo posebej pohvalili. Navedite, zakaj ste jo izbrali:
  - obvezna izbirna vsebina,
  - dodatna ponudba šola.
4. Prosimo, predlagajte vsebine, za katere bi si želeli, da bi jih šola izvajala kot:
  - obvezne izbirne vsebine,
  - dodatno ponudbo.

■ Jože Bogataj je ravnatelj Gimnazije Škofja Loka.

joze.bogataj@gimnazija-skofjaloka.si

Silvija Hajdinjak Prendl je ravnateljica Dvojezične srednje šole Lendava. *silvija.hajdinjak-prendl@guest.arnes.si*

Dr. Tatjana Novak je direktorica Šolskega centra za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana. *tatjana.novak@scpet.si*